

| Research Article \ Araştırma Makalesi |

Çocuklarının Gereksinimlerini Karşılama Babaların Rollerini

The Role of Fathers in Meeting the Needs of Their Children

Arzu ÖZYÜREK¹, Yağmur Tuğçe TEKE², Nidagül Nur ÖZGAN³ Zehra KIŞLI⁴

• **Geliş Tarihi:** 23 May. 2020

• **Kabul Tarihi:** 03 Tem. 2020

• **Yayın Tarihi:** 30 Eyl. 2020

To cite this article: Özyürek, A., Teke, Y. T., Özgan, N.N. ve Kışlı, Z. (2020). Çocuklarının Gereksinimlerini Karşılama Babaların Rollerini, Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 5:2, 21-30. DOI: 10.37754/ 741875.2020.522

Öz

Bu çalışmada, babaların çocukların gereksinimlerini karşılamaya ilgili rollerini annelerin bakış açısına göre incelemek amaçlanmıştır. Çalışma grubunu, 0-10 yaş grubu çocuğa sahip 131 anne oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında, anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde Kay Kare Testi kullanılmıştır. Sonuç olarak; babaların çocukların özbakım becerilerine destek olma, okul gereksinimlerini karşılama ve çocukla etkili vakit geçirme durumlarıyla çocukların yaşı arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Babaların daha çok 7-10 yaş çocuklarının giyinmesine yardım ettiği ve 0-3 yaşta yardım etmedikleri; daha çok 0-3 yaş çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılamaya yardım ettiği ve 7-10 yaşta büyük oranda okul ihtiyaçlarını gidermeye destek olmadıkları belirlenmiştir. Babaların daha çok 7-10 yaş çocuklarıyla oyun oynadıkları ve 0-3 yaşta daha az oyunlar oynadıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Babalık rolü, çocuk bakımı, çocukluk dönemi, aile.

Abstract

The aim of the present study, analyzing the role of fathers about how they meet their children' needs. In this study is aimed to analyze the roles of fathers about how they meet their children' needs in terms of mothers' a spect. This group consists of 131 mothers who have from 0 to 10 aged children. While collecting the data, it is used a questionnaire form. Chi- Square was used to analyze the data. As a result, it is stated that there is a meaning fulrelation between supporting of fathers on the abilities of child's self-care, meeting their school needs, spending effective time with child and the child's age. It is stated that fathers help their children who are 7-10 years old while they are wearing his/her clothes but they don't help their children who are between 0 and 3 age and they help meeting the needs of their children who are 0-3 age but don't support their child's school expenses when they are 7-10 age. It is stated that fathers play games with the children who are 7-10 age more than the ones who ate 0-3 age.

Key words: Role of paternity, childcare, childhood, family.

Giriş

Aile içinde, çocuk bakımı annelerin rolü gibi görünmektedir. Fakat günümüz yaşam koşulları kadınların da çalışma hayatına atılmasına, toplumsal cinsiyet algılarında değişikliklere neden olmuştur. Tek ebeveynlik, yalnız yaşayan çiftler gibi farklı aile türleri ortaya çıkmasına

1 Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Türkiye, a.ozyurek@karabuk.edu.tr

2 Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Türkiye, yagmurgk@hotmail.com

3 Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Türkiye, nidagulozgan@gmail.com

4 Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Türkiye, zehrakisli@gmail.com

rağmen anne ve babanın ailedeki yeri önemini korumaktadır. Günümüzde, babaların evin giderlerini karşılayan kişi olduğu gibi geleneksel bakış açısının değişmeye başladığı, babaların çocuklarıyla ilgili konulara daha fazla dahil olma eğiliminde oldukları söylenebilir.

Aile, bireyin içine doğduğu ortam ve toplumun temel yapı taşıdır. Ailedeki kişilerin sağlıklı bir yaşam sürebilmeleri için çoğu zaman karşılıksız bir sevgi ve bakım, saygı ve şefkat, huzurlu olabilecekleri doğal bir zemindir (Özkan ve Telli, 2016). Bu özelliği nedeniyle kişinin ilk çevresini de aile oluşturmaktadır, genetik yolla aktarılan bazı özellikleri ve ona sunulan fiziki çevre gelişimini bir şekilde etkilemektedir (Tezel Şahin, Akıncı Çoşgun ve Aydın Kılıç, 2017). Özellikle 0-6 yaş dönemi bireyin psikolojik gelişimi ve kişilik özelliklerinin temellerinin atıldığı ve bu aşamada ebeveynle kurulan olumlu ilişkinin önemini tartışılmaz olduğu bir dönemdir (Kırman ve Doğan, 2017). Bu dönemde çocukların aileleriyle beraber zaman geçirmesi anne-babalardan etkilenme yüzdesini daha da artırmaktadır (Özel ve Zelyurt, 2016).

Her kültür, o kültürün üyesi olan bireylerin nasıl düşünüp nasıl hareket edeceğini belirler. Farklı kültürel gruplar farklı inançlara sahiptir ve ebeveynlik beklentileri de farklıdır. Kültür, ebeveynliğin inşasına yardımcı oluş, ebeveynlik uygulamalarını şekillendirir ve nesilden nesile aktarılır. Örneğin, çoğu topluma ebeveynler bebeklerle konuşur ve etkileşimde bulunurken bazı toplumlarda ebeveynler bebeklerle konuşmanın saçma olduğunu düşünürler (Bornstein, 2012). Çocuk için her iki ebeveyn de çok önemlidir. Baba katılımındaki değişimler üzerinde de kültürel özellikler, gelenekler, ekonomik durum ve ülkelerin coğrafyası gibi nedenler etkili olmaktadır. Son yıllarda, babalık davranışlarında değişiklik beklentisi vardır. Özellikle İskandinav ülkelerinde babalara ebeveyn izinlerinin sağlanması nedeniyle baba katılımının artması söz konusudur. Babalıkla ilgili beklentilerin gittikçe arttığı da görülmektedir (Seward ve Rush, 2015).

Çoğu toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da ailelerin genelinde, çocuk bakımı ve eğitimi anneye atfedilmiştir. Babanın çocukla ilgili sorumluluk alması yaklaşık ikinci yaş civarında gerçekleşmektedir (Tezel Şahin, 2007). Çocuk bakımında, çocuğun yaşına göre anne ve babaların sorumlulukları farklılık göstermektedir. Bebeklik döneminde çocukların beslenme, gaz çıkarma, alt değiştirme, güvenliğinin sağlanması, yıkanma ve gelişmenin takibi, uyku takibi gibi sorumlulukları bulunurken ilerleyen yaşlarda tuvalet eğitimi, oyun oynama, eğitim gibi farklı gereksinimleri ortaya çıkmaktadır (Özcebe vd., 2011). Bu dönemde genellikle anneler, çocuklarının günlük rutin bakımlarıyla ilgilenirken babalar, oyun ve spor faaliyetleri ile ilgilenmektedirler. Anneler daha çok parmak oyunları, şarkı söyleme, ince motor becerilerine odaklanırken babaların çocukları havaya fırlatma gibi daha aktif oyunları benimsedikleri görülmektedir (Kırman ve Doğan, 2017; Spetter, 2020).

Kadının iş hayatında daha fazla rol almaya başlaması, öğrenim düzeyinin yükselmesi, toplumdaki statüsünün değişmesi, tek görevinin anneliği olmadığı toplum tarafından kabul edilmeye başladığından, geleneksel babalık modeli yerine günümüz değerlerini temel alan bir babalık modeli oluşmuştur (Kuzucu, 2011; Zeybekoğlu, 2013). Barnett ve Baruch (1987), çocuk bakımına baba katılımının en tutarlı belirleyicilerinin annelerin haftalık çalışma saatlerinin yoğunluğu ve baba rolüne yönelik geleneksel olmayan anne tutumları olduğunu belirlemişlerdir. Yurtdışında yapılan araştırmalarda da babalık rolünün günümüzdeki değişimi vurgulanmaktadır. İngiltere, İsveç ve Çin'de yapılan araştırmalar sonucunda, babaların çocuklarına karşı daha ilgili olduğu ve toplum tarafından kabul gördüğü bulunmuştur (Akt.: Ünal ve Kök, 2015). Anne ve babalar çocukların, ailelerin ve toplumun refahı için önemlidir. Bu nedenle, babaların da çocuklarının yaşamlarına olumlu katılımını desteklemek, sağlıklı aileler ve toplum oluşumunda hayati önem taşımaktadırlar (Flood, 2003).

Babanın yokluğu veya ilgisizliği, çocuğun kişiliğini, ruhsal ve bedensel iyilik halini önemli oranda etkileyebilir, çocukta uyum ve davranış bozukluklarına sebep olabilir (Yavuzer, 1991). Babalarla ilgili 1970’li yıllardan önceki çalışmaların çoğu, babaları ölmüş veya babaları tarafından tek edilmiş çocukların karşılaştırması konularına yoğunlaşmıştır. Daha sonraları yapılan erken çocukluk araştırmaları, yalnızca baba yokluğuna değil babanın rolüne odaklanmaya başlamıştır (Spetter, 2020). Babanın çocuğuna karşı tutumu, çocuğun kişilik gelişimi artıran etkenlerden biri olarak görülmektedir. Babanın otoriter tutum sergilediği ve ilgi düzeyinin az olduğu çocuklarda utangaçlık, çekingenlik gibi özelliklere daha çok rastlanmaktadır. İlgi ve sevgisini gösteren babaların çocukların arkadaş ilişkileri olumlu olmakta, liderlik özelliği daha fazla görülmektedir (Tezel Şahin, 2007). Babanın aile içerisinde etkin davranış göstermesi özellikle erkek çocuklarının zihinsel açıdan çözümlenme becerisini, akademik başarısı ve temel becerilerini olumlu şekilde etkilemektedir (Telli ve Özkan, 2016). Babanın çocuğuyla zaman geçirmesi, çocuğuna dokunması ve onunla konuşup oyun oynaması, çocuğuyla güçlü bir bağ oluşturmasını sağlamaktadır (Kuruçırak, 2010). Babanın bebek bakımına katılımı, anne çocuk ilişkisini olumlu etkilediği gibi baba çocuk arasında güvenli bağlanmanın gelişiminde etkili olmaktadır. Çocuğun anne ve babasına kolay ulaşabilmesi, duygusal destek sağlamaktadır. Baba-çocuk ilişkilerinde genellikle babaların çocuğu rekabet etme ve bağımsız olma bakımından destekledikleri, oyun ve fiziksel uyarıcı etkileşimlere annelerden daha çok zaman ayırdıkları görülmektedir (Güleç, 2010).

Alan yazında, babalık rolü ve çocuk bakımıyla ilgili çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bebeklik veya okul öncesi yaş grubu çocuğa sahip babaların babalık rolü algıları ve farklı değişkenlerle ilişkilerinin incelendiği (Telli ve Özkan, 2016; Türkoğlu ve Gültekin Akduman, 2016; Şahin ve Demiriz, 2014; Kuruçırak, 2010; Göngörmüş, Özkardeş ve Arkonaç, 1998), ebeveynlerin babalık rolüne ilişki görüşler (Ünal ve Kök, 2015), babaların babalığa yönelik tutumları (Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2017) ile babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarının incelendiği (Tezel Şahin vd, 2017) çalışmalar bunlardan bazılarıdır. Çalışmalarda belirli yaş aralıklarının ele alındığı ve ağırlıklı olarak babaların babalık rolü algısı üzerinde durulduğu söylenebilir. Bu çalışmada ise daha geniş bir yaş aralığında çocuğa sahip babaların çocukla ilgili farklı rolleri incelenmiştir.

Bu araştırmanın amacı 0-10 yaş grubu çocuğu olan annelerin, babaların çocuğun bakımıyla ilgili görevleri yerine getirmesi veya destek olmasıyla ilgili görüşlerini belirlemektedir. Bağımlı değişken, babaların çocuğun gereksinimlerine destek olma durumu ve bağımsız değişken çocuğun yaş grubu olarak ele alınmıştır. Böylece, çalışmanın problem cümlesini “Babaların çocukların gereksinimlerini karşılamadaki rolleri üstlenme durumları ile çocuğun yaşı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” oluşturmuştur. Bu doğrultuda, babaların çocuğun okulla ilgili gereksinimleri, gelişim ve sağlık gereksinimleri ile etkili vakit geçirmelerinin çocuğun yaşından etkilenip etkilenmediği sorularına cevap aranmıştır.

Materyal ve Yöntem

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenmiş; 0-3 yaş çocuğa sahip 29, 4-6 yaş grubu çocuğa sahip 15 ve 7-10 yaş grubu çocuğa sahip 87 anne olmak üzere 131 anne oluşturmuştur. Çalışma grubunu oluşturan ailelerin %22,1’i tek çocuk, %42,7’si iki çocuk, %25,2’si üç çocuk ve %9,9’u dört çocuk sahibidir. Babaların %11,5’i 30 yaş ve altı, %50,4’ü 31-40 yaş ve %38,2’si 41 yaş ve üzeridir; %6,1’i ilkökul mezunu, %15,3’ü ortaokul mezunu, %21,4’ü lise mezunu ve %48,9’u üniversite mezunu; %35,1’i doktor veya avukat gibi profesyonel bir meslek, %12,2’si memur, %38,9’u serbest meslek sahibi ve %13,7’si işçidir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplanmada, çalışmanın amaçları doğrultusunda geliştirilen anket formundan yararlanılmıştır. Formun geliştirilmesi aşamasında, 0-3 yaş, 4-6 yaş ve 7-10 yaş grubu çocukların ne tür gereksinimleri olduğu konusunda alan yazın taranmış, yaş grupları dikkate alınarak madde havuzu oluşturulmuştur. Toplam 38 ifadenin yer aldığı madde havuzunda, uzman görüşü sonrası (üç çocuk gelişimi alan uzmanı) farklı yaş gruplarına uygun olmayacağı düşünülen (“bebeğin gazını çıkarır” gibi) altı madde çıkarılmış ve 32 madde kalmıştır. Böylece kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Anket formunun son halinde, çocuğun özbakım gereksiniminin karşılanmasıyla ilgili 6, okul gereksinimleriyle ilgili 8, gelişimini takip ve sağlıkla ilgili gereksinimlerle ilgili 7, etkili vakit geçirmeyle ilgili 11 ifade yer almıştır. Toplam 32 ifadeden oluşan formda verilen bebek veya çocuğun bakımıyla ilgili ifadeler babaların katkısı olup olmadığı sorgulanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Anket formu bilgisayar ortamına girilmiş, oluşturulan link katılımcılara gönderilmiştir. Online olarak anket formunu dolduran annelerden, çocuğun gereksinimleriyle ilgili ifadeleri okuyarak babanın destek olduğu maddeleri “Evet, destek olur” veya “Hiçbir zaman destek olmaz” şeklinde işaretlemeleri istenmiştir.

Verilerin analizinde, babaların çocuk bakımında rol aldıkları ifadeler dikkate alınarak yüzde ve frekans dağılımları verilmiş, Kay-Kare Testi kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma soruları doğrultusunda babaların çocukların özbakım, okul, gelişim ve sağlık gereksinimlerinin karşılanmasına destek olma ile etkili vakit geçirme durumlarının çocukların yaşıyla ilişkili olup olmadığına yönelik analiz sonuçları sunulmuştur.

Tablo 1. Özbakım Gereksinimlerine Destek Olma

İfadeler	Destek	0-3 yaş		4-6 yaş		7-10 yaş		Kay-Kare	df	p
		n	%	n	%	n	%			
Karnını doyurur/yiyeceğini hazırlar.	Evet	21	20,6	13	12,7	68	66,7	1,179	2	0,555
	Hayır	8	27,6	2	6,9	19	65,5			
Banyosunu yaptırır.	Evet	22	21,0	13	12,4	70	66,7	0,741	2	0,690
	Hayır	7	26,9	2	7,7	17	65,4			
Tırnaklarını keser.	Evet	22	21,0	12	12,4	68	66,7	0,112	2	0,946
	Hayır	7	24,1	3	10,3	19	65,5			
Saç bakımını yapar/yaptırır.	Evet	20	25,0	11	13,8	49	61,3	2,534	2	0,282
	Hayır	9	17,6	4	7,8	38	74,5			
Uykuya hazırlar.	Evet	18	18,9	13	13,7	64	67,4	3,143	2	0,208
	Hayır	11	30,6	2	5,6	23	63,9			
Giyinmesine yardım eder.	Evet	18	16,7	10	9,3	80	74,1	16,333	2	0,000*
	Hayır	11	47,8	5	21,7	7	30,4			

Tablo 1'e göre, babaların özbakım becerilerinden çocuğun giyinmesine yardım etme durumları ile çocukların yaş grupları arasındaki fark anlamlıdır ($\chi^2_{(2)}=16,333$, $p<0,05$). Yani babaların çocukların giyinmesine yardım etmeleriyle çocukların yaşı arasında anlamlı bir ilişki vardır. Babaların çocuğun giyinmesine yardım etme oranının 0-3 yaşta %16,7, 4-6 yaşta %9,3 ve 7-10 yaşta %74,1 olduğu; babaların çocukların giyinmesine kesinlikle yardım etmeme oranlarının 0-3 yaşta %47,8, 4-6 yaşta %21,7 ve 7-10 yaşta %30,4 olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Okulla İlgili Gereksinimlerine Destek Olma

İfadeler	Destek	0-3 yaş		4-6 yaş		7-10 yaş		Kay-Kare	df	p
		n	%	n	%	n	%			
Okula hazırlar.	Evet	23	23,5	11	11,2	64	65,3	0,401	2	0,818
	Hayır	6	18,2	4	12,1	23	69,7			

Okula ulaşımını sağlar.	Evet	21	27,6	7	9,2	48	63,2	3,550	2	0,169
	Hayır	8	14,5	8	14,5	39	70,9			
Okul veli toplantılarına katılır.	Evet	21	22,1	8	8,4	66	69,5	6,936	4	0,139
	Hayır	8	22,2	7	19,4	21	58,3			
Öğretmenleriyle görüşmeler yapar.	Evet	21	22,1	8	8,4	66	69,5	6,936	4	0,139
	Hayır	8	22,2	7	19,4	21	58,3			
Okuldan çocuğun yapması için verilen görevlere (ödev vb.) yardımcı olur.	Evet	18	27,7	6	9,2	41	63,1	2570,	2	0,277
	Hayır	11	16,7	9	13,6	46	69,7			
Okul sosyal etkinliklerine (gezi, çay, kutlama vb.) katılır.	Evet	21	19,4	13	12,0	74	68,5	2,611	2	0,271
	Hayır	8	34,8	2	8,7	13	56,5			
Çocuğun okul ihtiyaçlarını giderir (kırtasiye vb).	Evet	13	52,0	2	8,0	10	40,0	16,013	2	0,000*
	Hayır	16	15,1	13	12,3	77	72,6			
Çocuğun harçlığını verir.	Evet	9	27,3	4	12,1	20	60,6	0,767	2	0,682
	Hayır	20	20,4	11	11,2	67	68,4			

Tablo 2'ye göre, babaların okulla ilgili gereksinimlerden çocuğun kırtasiye vb. alma gibi okul ihtiyaçlarını gidermeleri ile çocukların yaş grupları arasındaki fark anlamlıdır ($\chi^2_{(2)}=16,013$, $p<0,05$). Yani babaların çocukların okul ihtiyaçlarına karşılama durumlarıyla çocukların yaşı arasında anlamlı bir ilişki vardır. Babaların çocuğun okul ihtiyacını karşılama oranının 0-3 yaşta %52, 4-6 yaşta %8 ve 7-10 yaşta %40 olduğu; babaların çocukların okul ihtiyaçlarına karşılama oranlarının 0-3 yaşta %15,1, 4-6 yaşta %12,3 ve 7-10 yaşta %72,6 olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Gelişim ve Sağlıkla İlgili Gereksinimlerine Destek Olma

İfadeler	Destek	0-3 yaş		4-6 yaş		7-10 yaş		Kay-Kare	df	p
		n	%	n	%	n	%			
Gelişimini (zihinsel, bedensel vb.) takip eder.	Evet	6	17,1	6	17,1	23	65,7	1,893	2	0,388
	Hayır	23	24,0	9	9,4	64	66,7			
Aşıları takip eder.	Evet	13	19,7	8	12,1	45	68,2	0,473	2	0,789
	Hayır	16	24,6	7	10,8	42	64,6			
Hastaneye gitmesi gerekip gerekmediğine karar verir.	Evet	12	24,5	6	12,2	31	63,3	0,356	2	0,837
	Hayır	17	20,7	9	11,0	56	68,3			
Doktor randevularını alır.	Evet	14	23,7	6	10,2	39	66,1	0,278	2	0,870
	Hayır	15	20,8	9	12,5	48	66,7			
Muayenesi için hastaneye götürür.	Evet	9	5,7	2	5,7	24	68,6	1,682	2	0,431
	Hayır	20	20,8	13	13,5	63	65,6			
İlaç kullanımını takip eder.	Evet	15	22,7	7	10,6	44	66,7	0,105	2	0,949
	Hayır	14	21,5	8	12,3	43	66,2			
Hasta çocuğun bakımını üstlenir.	Evet	17	21,8	9	11,5	52	66,7	0,013	2	0,993
	Hayır	12	22,6	6	11,3	35	66,0			

Tablo 3'e göre, babaların çocuğun gelişim ve sağlıkla ilgili gereksinimlerine destek olma durumları ile çocukların yaş grupları arasındaki fark anlamsızdır ($\chi^2_{(2)}=16,013$, $p>0,05$). Yani babaların çocukların okul ihtiyaçlarına karşılama durumlarıyla çocukların yaşı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo 4. Babaların Çocukla Etkili Vakit Geçirme Durumları

İfadeler	Destek	0-3 yaş		4-6 yaş		7-10 yaş		Kay-Kare	df	p
		n	%	n	%	n	%			
Çocukla evde oyunlar (yap-boz, saklambaç vb) oynar.	Evet	6	8,8	9	13,2	53	77,9	14,545	2	0,001*
	Hayır	23	36,5	6	9,5	34	54,0			
Çocuğu parka götürür.	Evet	17	20,7	7	8,5	58	70,7	2,437	2	0,296
	Hayır	12	24,5	8	16,3	29	59,2			
Çocuğa kitap okur.	Evet	20	19,0	12	11,4	73	69,5	3,053	2	0,217
	Hayır	9	34,6	3	11,5	14	53,8			
Çocukla birlikte sinemaya/tiyatroya gider.	Evet	22	20,6	11	10,3	74	69,2	2,018	2	0,365
	Hayır	7	29,2	4	16,7	13	54,2			
Çocukla birlikte televizyon izler.	Evet	15	24,6	8	13,1	38	62,3	0,878	2	0,645
	Hayır	14	20,0	7	10,0	49	70,0			
Çocukla birlikte bilgisayar oyunları oynar.	Evet	19	18,6	11	10,8	72	70,6	3,953	2	0,139
	Hayır	10	34,5	4	13,8	15	51,7			

Çocukla birlikte alışverişe gider.	Evet	13	22,4	9	15,5	36	62,1	1,803	2	0,406
	Hayır	16	21,9	6	8,2	51	69,9			
Sportif faaliyetlere (yüzme, futbol vb.) katılır.	Evet	21	20,8	14	13,9	66	65,3	2,675	2	0,263
	Hayır	8	26,7	1	3,3	21	70,0			
Çocukla belli bir konuda sohbet eder.	Evet	12	20,3	7	11,9	40	67,8	0,204	2	0,903
	Hayır	17	23,6	8	11,1	47	65,3			
Çocuğun yeni arkadaş edinmesinde yardımcı olur.	Evet	21	23,1	10	11,0	60	65,9	0,184	2	0,912
	Hayır	8	20,0	5	12,5	27	67,5			

Tablo 4'e göre, babaların çocukla etkili vakit geçirmeyle ilgili olarak çocukla evde oyunlar (yap-boz, saklambaç vb.) oynama durumları ile çocukların yaş grupları arasındaki fark anlamlıdır ($\chi^2_{(2)}=14,545$, $p<0,05$). Yani babaların çocuklarıyla evde oyunlar oynama durumlarıyla çocukların yaşı arasında anlamlı bir ilişki vardır. Babaların çocuğuyla evde oyun oynama oranının 0-3 yaşta %8,8, 4-6 yaşta %13,2 ve 7-10 yaşta %77,9 olduğu; babaların çocuklarıyla evde kesinlikle oyun oynamama oranlarının 0-3 yaşta %36,5, 4-6 yaşta %9,5 ve 7-10 yaşta %54 olduğu görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Babaların çocuklarının gereksinimlerini karşılamadaki rolleri üstlenme durumları ile çocuğun yaşı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının incelendiği bu çalışmada, çocukların gereksinimleri özbakım, okulla ilgili gereksinimler, gelişim ve sağlıkla ilgili gereksinimler ve çocukla etkili vakit geçirme açısından incelenmiştir.

Çalışmada, babaların özbakım becerilerinden çocuğun giyinmesine yardım etme durumları ile çocukların yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, babaların daha çok 7-10 yaş çocuklarının giyinmesine yardım ettiği ve 0-3 yaşta yardım etmedikleri belirlenmiştir. Özellikle, bebeklik dönemi olarak adlandırılan 0-3 yaşlarda bebeğin bakım gereksinimi daha fazladır ve bu süreçte annenin daha fazla rol aldığı görülür. Fakat 0-3 yaş dönemi, anne-bebek ilişkileri kadar baba-bebek ilişkilerinin de önemli olduğu bir dönemdir. Bu dönemde anne-bebek bağlanması kadar baba paternal)-bebek bağlanması da bebeğin sağlıklı gelişim süreci için oldukça önemlidir. Baba bu süreçte, bebek ile iletişimini doğumdan sonra geliştirmektedir ve bunu bebeğin bakımını üstlenip sevgi göstererek, ilgilenecek yapabilmektedir. Doğumdan sonra bakım konusunda yardımcı olmanın yanında babanın bebeğiyle duygusal bir ilişkiye temel oluşturmak için fiziksel temasta bulunması gerektiği düşünülmektedir (Köse, Çınar ve Altınkaynak, 2013). Babanın çocuk bakımında aktif rol alması ve sevgi dolu olmasının, çocukların bakımını doğrudan üstlenmesinin ve çocuk ihtiyaç duyduğunda yanında olmasının, çocukların bilişsel gelişimlerini ve akademik başarılarını etkilediği bilinmektedir (Güleç ve Kavlak, 2013; Martinez vd., 2013). Bebekler acıktıklarında ve yorulduklarında annelerine, oyun gibi aktif durumlarda ise babalarına yönelmektedirler (Soysal, Bodur, İşeri ve Şenol, 2005). Bu nedenle, bebeklerin öz-bakımlarında babaların daha az rol üstlenmesi söz konusu olmaktadır. Çocuğun yaşı, babanın katılımına iki yönden etki edebilmektedir. Çocuğun yaşının küçük olması hem annenin hem de babanın katılımını artırmakta, çocuk büyüdükçe baba katılımı azalmakta veya çocuğun yaşı büyüdükçe baba katılımı artabilmektedir. Geleneksel yaklaşımda ise, bakım ihtiyacını karşılamak annenin rolü olarak görülürken kendini deneyimsiz ve bakım konusunda yetersiz olarak gören babanın bebek bakımında rol almadığı düşünülmektedir (Kuzucu, 2011). Bu durumun araştırma sonuçlarını desteklediği söylenebilir.

Çalışmada, babaların okulla ilgili gereksinimlerden çocuğun kırtasiye vb. alma gibi okul ihtiyaçlarını gidermeleri ile çocukların yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, babaların daha çok 0-3 yaş çocuklarının okul ihtiyaçlarını karşılamaya yardım ettiği ve 7-10 yaşta büyük oranda okul ihtiyaçlarını gidermeye destek olmadıkları belirlenmiştir. Ancak okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen faaliyetler için önemli oranda maddi kaynağa gereksinim duyulmaktadır. Bu durum okul öncesi eğitimin maddi açıdan masraflı

olduğunu göstermektedir (Cinoğlu, Arslantaş ve Öztürk, 2012). Ayrıca 7-10 yaş grubundaki çocuklar pek çok gereksinimini kendileri karşılayabileceklerinden, babaların desteğine daha az ihtiyaç duyulabilir.

Çalışmada, babaların çocuğun gelişim ve sağlıkla ilgili gereksinimlerine destek olmalarıyla çocukların yaşı arasında manidar bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bu durum, yine geleneksel yaklaşımla açıklanabilir, annelerin babalara göre çocuklarıyla ilgilenme oranlarının daha fazla olmasından kaynaklanabilir. İnci ve Deniz (2015), çalışmalarında baba tutumlarının çocuğun doğum sırası, yaşı, cinsiyeti ve kardeş sayısı gibi değişkenlere göre farklılık göstermediğini saptamışlardır. Baba-çocuk ilişkilerine yönelik çalışmalar incelendiğinde, babaların yaşı arttıkça aile katılım düzeylerinin de arttığı, babaların ekonomik durumları ve öğrenim düzeyi yükseldikçe katılım durumları ve babalık rolü algılarının arttığı görülmüştür (Şahin ve Demiriz, 2014). Çocuğun bakımında, eğitiminde ve gelişiminde babaların geleneksel babalık rollerinden uzaklaştıkları fark edilmiştir. Babalar günümüz babalık rollerini benimsemeye istekli olmalarına rağmen, anneler eşlerinden geleneksel baba rolüne uygun sorumlulukları yerine getirmelerini beklemektedirler (Ünal ve Kök, 2015). Babaların erken çocukluk dönemindeki çocukların gelişim alanları üzerindeki etkileri düşünüldüğünde, babalıkla ilgili olumlu tutumlarının önem arz ettiği söylenebilir. Babaların babalık rollerini yerine getirirken mutlu olmaları, aile kurumunun işleyişine katkı sağlayacaktır (Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2007). Konuyla ilgili yapılan son araştırmalar, babalık rolünün genellikle aileye ekmek getiren, oyun arkadaşı, bakıcı, eş, koruyucu, model, ahlaki rehber ve öğretmen gibi çeşitli rolleri kapsadığını göstermiştir. Fakat babaların bu rollere verdikleri önem farklılık gösterebilmektedir (Khan, 2017).

Özkardeş ve Arkonaç (1998), erkeklerin öğrenim düzeyinin babalık rolü ve ideal baba tanımlamalarını etkilediğini, ilkökul mezunu babaların da kendileriyle ideal baba arasında bir fark görmediklerini belirlemişlerdir. Şahin, Coşgun ve Kılıç (2017), çalışmalarında babaların çocuklarıyla daha çok oynayarak zaman geçirdiklerini, bunun yanında sohbet etme, park-bahçe-piknik veya sinemaya gitme, tiyatroya gitme, kitap okuma, resim, deney, alışveriş ve spor yapma etkinliklerinde bulduklarını tespit etmişlerdir. Babaların çoğunluğunun günlük 1-2 saat çocuklarıyla zaman geçirebildiklerini, fakat bu süreyi bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan bazı çalışmalarda babaların öğrenim düzeyi, mesleği, baba olma yaşı vb. değişkenlerin babalık rolü algılarını etkilediği saptanmıştır (Telli ve Özkan, 2016; Türkoğlu ve Gültekin Akduman, 2016). Gürşimşek, Kefi ve Girgin (2007) ise babaların katılımlarının desteklenmesi ve beklentileriyle katılım düzeylerinin yakından ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Kuruçırak (2010) çalışmasında 4-12 aylık bebeğe sahip babaların, bebek bakımına katılımıyla ilgilenen babaların “iyi”, ilgilenmeyen babaların ise “kötü” baba olarak nitelendirdiklerini saptamıştır. Babalık durumları için model aldıkları birinin bulunmadığını, çoğunlukla eşlerinin başka işleri olduğunda, istedikleri zamanlarda ve çoğunlukla hafta sonları bebeklerin bakımlarına katıldıklarını ve bebek baktıkları için çevrelerinden gelebilecek tepkileri önemsemediklerini, en çok da bez değiştirirken zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Tarihsel süreçte de iyi baba olmanın dindar çocuklar yetiştirmeye özdeşleştiği görülmüştür. Yapılan çalışmalarda çocukların ahlaki gelişimleri, dindarlıkları ve davranış sorunlarının az olmasının babalarıyla küçük yaşlardaki olumlu ilişkiye bağlanmıştır (Taşkın, 2011).

Çocukların, iki ebeveynle etkileşimlerinden yararlanmaları tercih edilen bir durumdur. Babaların biyolojik ve sosyal olarak güçlendirilmiş eril nitelikleri, çocuklarına annelerinden farklı bir şekilde davranmalarına neden olmaktadır. Örneğin; babalar çocuklarını rekabetçi olmaya ve risk almaya teşvik etmeleri söz konusu olabilir. Bir babanın çocuğuyla etkileşimi, anne-çocuk etkileşimi kadar çocuk gelişimi üzerinde doğrudan etkiye sahiptir (Cabrera, Tamis-LeMonda, Bradley, Hooper ve Lamb, 2000). Yapılan pek çok çalışma, babaların

ebeveynlik konusunda erken rol almaları durumunda çocuklarıyla erken bağ kuracaklarını ve bu bağın yaşam boyunca devam etmesinin muhtemel olduğunu göstermiştir. Babaların çocuğun temel bakım sağlayıcısı olmasa bile bakıma dahil olmaları mümkündür (Sandwood, 2017). Fakat toplumun yapısı babalık rolü üzerinde etkili olmakta, toplumun kadın ve erkekte anne ve baba olarak beklentileri bireyleri etkilemektedir. Türk toplumunda da erkek çocuğun yetiştirilme tarzı, babalık rolü algısına yansımaktadır (Mercan ve Tezel Şahin, 2017). Türkiye’de Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV), babalarda olumlu tutum oluşturma ve davranış değişikliği oluşturmak, çocuk gelişimi ve bakımında daha fazla sorumluluk üstlenmesi, çocuklarıyla etkili ebeveynlik ilişkileri kurabilmelerini sağlamak amacıyla Baba Destek Programı’nı uygulamaya koymuştur (AÇEV, 2017).

Sonuç olarak, babaların çocuklarının gereksinimlerini yerine getirmede aktif rol almalarının hem aile dinamikleri hem de çocuğun gelişimi açısından oldukça önemli olduğu söylenebilir. Babalar, çocukların fiziksel ihtiyaçları yanı sıra birçok gelişim alanını desteklemede rol oynarlar. Çalışma bulguları, babaların çocukların özbakımı, okulla ilgili gereksinimleri ve çocuklarla etkili vakit geçirmede çocuğun yaşının etkili olduğunu göstermiştir. Bu durumu etkileyen farklı değişkenler olabilir. Bunlarda biri de babaların babalık rolleriyle ilgili bilgi eksikliği olabilir. Aile eğitimi ve katılımı çalışmalarına babaların aktif katılımlarının sağlanması, onların bilgilerini ve çocuklarıyla ilgili sorumluluk alma düzeylerini olumlu yönde etkileyebilir.

Bu çalışmada, yalnızca baba katılımı irdelenmiştir. Babaların çocuklarına yönelik konulara katılımları anne tutumlarıyla da ilgili olabilir. Annelerin geleneksel annelik rollerini benimseyerek çocuklarıyla ilgili konularda tek başına söz sahibi olmak istemeleri ve baba katılımına fırsat vermemeleri söz konusu olabilir. Bu nedenle, gelecekte konuyla ilgili yapılacak çalışmalarda, baba katılımına annenin etkisi de incelenebilir.

Kaynakça

- AÇEV. (2017). Involved fatherhood and its determinants in Turkey. Understanding Fatherhood in Turkey Series-I. Istanbul: Bernard van Leer Foundation. 09.11.2019 tarihinde http://en.acev.org/wp-content/uploads/2018/01/1_involved-fatherhood-and-its-determinants-in-turkey.pdf, adresinden erişilmiştir.
- Bornstein, M. H. (2012). Cultural approaches to parenting, *Parenting-Science and Practice*, 12 (2-3), 212-221.
- Cabrera, N., Tamis-LeMonda, C.S., Bradley, R.H., Hooperth, S. ve Lamb, M.E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century, *Child Development*, 71 (1), 127-136.
- Cinoğlu, M., Arslantaş, H. İ. ve Öztürk, M. (2012). Okul öncesi eğitim kurumlarının velilerden taleplerinin değerlendirilmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (20), 375-393.
- Flood, M. (2003). Fatherhood and fatherlessness, Discussion Paper No. 59. The Australia Institute, Canberra. 08.10.2019 tarihinde <https://eprints.qut.edu.au/103402/> adresinden erişilmiştir.
- Güleç, D. ve Kavlak, O. (2013). Baba-bebek bağlanma ölçeğinin türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi, *Journal of Human Sciences*, 10(2), 170-181.
- Güleç, D. ve Kavlak, O. (2015). Baba-bebek bağlanması ve hemşirenin rolü, *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 7(1), 63-68.
- Güngörmüş Özkardeş, O. ve Arkonaç, S. A. (1998). İki farklı eğitim düzeyinde baba olma algısı, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (10), 253-263.
- Gürşimşek, I., Kefi, S. ve Girgin, G. (2007). Okulöncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 181-191.
- Khan, L. (2017). *Briefing 50: Fatherhood: The Impact Fathers on Children’s Mental Health*. London: Centre for Mental Health.
- Kırman, A. ve Doğan, Ö. (2017). Anne-baba-çocuk ilişkileri: bir meta-sentez çalışması, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 28-49.

- Kuruçırak, Ş. (2010). 4-12 Aylık bebeği Olan Babaların, Babalık Rolü Algısı ile Bebek Bakımına Katılımı Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Köse, D., Çınar, N. ve Altınkaynak, S. (2013). Yenidoğan anne ve baba ile bağlanma süreci, *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 22 (6), 239-245.
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 79-91.
- Martinez, K., Rider, F., Cayce, N., Forssell, S., Poirier, J., Hunt, S., Crawford, G. ve Sawyer, J. (2013). A guide for father involvement in systems of care. Washington, DC: Technical Assistance Partnership for Child and Family Mental Health. 09.11.2019 tarihinde <http://www.tapartnership.org/COP/CLC/publications.php?id=topic1#content1> adresinden erişilmiştir.
- Mercan, Z. ve Tezel Şahin, F. (2017). Babalık rolü ve farklı kültürlerde babalık rolü algısı, *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2 (2), 1-10.
- İnci, M.A. ve Deniz, Ü. (2015). Baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 1-7.
- Özcebe, H., Küçük Biçer, B., Çetin, E., Yılmaz, M. ve Zakirov, F. (2011). 0-10 yaş aralığında çocuğu olan babaların çocuk sağlığı ve bakımındaki rolleri, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 54 (2), 70-8.
- Özel, E. ve Zelyurt, H. (2016). Anne baba eğitiminin aile çocuk ilişkilerine etkisi, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 36, 9-34.
- Sandwood, J. (2017). Changing roles for 21st century fathers, *Father & Child*. 08.11.2019 tarihinde <http://fatherandchild.org.nz/2017/11/changing-roles-21st-century-fathers/> adresinden erişilmiştir.
- Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Yaşa, S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 425-438.
- Seward, R.R. ve Rush, M. (2015). Fathers, fathering, and fatherhood across cultures: convergence or divergence? *Working Paper Series WP 40*, University College Belfield Dublin.
- Soysal, A. Ş., Bodur, Ş., İşeri, E. ve Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış, *Klinik Psikiyatri*, 8(2), 88-99.
- Spetter, D. (2020). The role of fathers in childhood development. 01.02.2020 tarihinde <https://www.extension.harvard.edu/inside-extension/role-fathers-childhood-development> adresinden erişilmiştir.
- Şahin, H. ve Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18 (1), 273-294.
- Taşkın, N. (2011). Çocukların gelişiminde katkıları unutulmuşlar: babalar, *Eğitime Bakış*. 7 (2), 43-47.
- Tezel Şahin, F., Akıncı Coşgun, A. ve Aydın Kılıç, Z.N. (2017). Babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37 (1), 319-343.
- Telli, A. A. ve Özkan, H. (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 6 (2), 127-134.
- Tezel Şahin, F. (2007). Sosyal değişim sürecinde değişen baba rolü, *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, 1015, 765-773.
- Türkoğlu, D. ve Gültekin Akduman, G. (2016). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(03), 224-241.
- Ünal, F. ve Kök, E.E. (2015). 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin görüşleri, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(4), 1142-1153.
- Yavuzer, H. (1991). *Ana Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile, *Mediterranean Journal of Humanities*, III (2), 297-328.

Extended Abstract

In a family, childcare seems to be the main duty of mothers. However, today's living conditions have caused women to join in the work force, which have resulted in changing views towards gender perception. Despite the emergence of different family types such as single parenting and child-free couples, the role of parents in a family remains important. Nowadays, it can be said that the traditional perspective of fathers has started to change as the person who covers the expenses of the house and fathers tend to be more involved in the issues related to their children. In the literature, it is observed that studies about paternity role and childcare focus on specific age ranges and predominantly focus on fathers' perception of paternity role. In this study, the different roles of fathers with children in a wider age range were examined.

The aim of the present study, analyzing the role of fathers about how they meet their children's needs. In this study is aimed to analyze the roles of fathers about how they meet their children's needs in terms of mothers' aspects. This group consists of 131 mothers who have from 0 to 10 aged children. While collecting the data, it is used a questionnaire form. The questionnaire consists of 32 items. The form prepared by the researchers for the purposes of the study was presented to the field experts and in this direction, content validity was provided. The questionnaire was transferred to the computer environment, then the link was sent to the participants. The mothers who filled out the questionnaire online were asked to read the statements about the child's needs and to mark the items as "Yes, he supports it." or "No, he never supports it" Chi-Square was used to analyze the data. In the study, the needs of children were examined in terms of self-care, school-related needs, development and health-related needs, and having an effective time with the child.

As a result, it is stated that there is a meaningful relation between supporting of fathers on the abilities of child's self-care, meeting their school needs, spending effective time with child and the child's age. It is stated that fathers help their children who are 7-10 years old while they are wearing his/her clothes but they don't help their children who are between 0 and 3 age and they help meeting the needs of their children who are 0-3 age but don't support their child's school expenses when they are 7-10 age. It is stated that fathers play games with the children who are 7-10 age more than the ones who are 0-3 age. In the study, it was determined that there was no significant difference between the fathers' support of the child's development and health needs and the age of the children.

It is highly preferred that children benefit from their interaction with two parents. The fathers' biological and socially strengthened masculine qualities cause their children to behave differently than their mothers. The findings of the study showed that fathers' self-care, school-related needs and the age of the child were effective in spending time with children. There may be different variables that affect this situation. One of them may be a lack of information about fathers' paternity roles. The active involvement of fathers in family education and activities can positively affect their knowledge and their level of responsibility for their children.

In this study, only father involvement was examined. The involvement of fathers in matters related to their children may also be related to maternal attitudes. There is a possibility that mothers adopt traditional maternal roles and want to have a say in matters related to their children alone and do not allow the father's participation. Therefore, in future studies on the subject, the impact of the mother on father involvement can also be examined.